

УДК 658.152.32

О. П. Попова,

к. і. н., завідувач відділу науково-організаційної роботи,

Український інститут експертизи сортів рослин

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2587-2860>**О. А. Скубій,**

науковий співробітник відділу науково-організаційної роботи,

Український інститут експертизи сортів рослин

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8414-9894>**Л. М. Коцюбинська,**

старший науковий співробітник відділу науково-організаційної роботи,

Український інститут експертизи сортів рослин

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7276-6935>**Ю. А. Стефківська,**

старший науковий співробітник відділу науково-організаційної роботи,

Український інститут експертизи сортів рослин

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5679-0377>**І. Ю. Дубова,**

старший науковий співробітник відділу науково-організаційної роботи,

Український інститут експертизи сортів рослин

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0001-9946-1004>

DOI: 10.32702/2306-6792.2024.10.109

ПОКАЗНИКИ СТАНУ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ВИРОБНИЧИХ ФОНДІВ УКРАЇНСЬКОГО ІНСТИТУТУ ЕКСПЕРТИЗИ СОРТІВ РОСЛИН

O. Popova,

Phd in History Sciences, Head of the Department of Scientific
and Organizational Work, Ukrainian Institute for Plant Variety Examination

O. Skubii,

Researcher of the Department of Scientific and Organizational Work,
Ukrainian Institute for Plant Variety Examination

L. Kotsiubynska,

Senior Researcher of the Department of Scientific and Organizational Work,
Ukrainian Institute for Plant Variety Examination

Y. Stefkivska,

Senior Researcher of the Department of Scientific and Organizational Work,
Ukrainian Institute for Plant Variety Examination

I. Dubova,

Senior Researcher of the Department of Scientific and Organizational Work,
Ukrainian Institute for Plant Variety Examination

INDICATORS OF THE STATE AND EFFICIENCY OF THE USE OF THE MAIN PRODUCTION ASSETS OF THE UKRAINIAN INSTITUTE FOR PLANT VARIETY EXAMINATION

У статті дано визначення економічного змісту поняття "основні засоби", визначено завдання та значення стратегічного підходу в управлінні та відтворенні основних засобів.

У результаті дослідження доведено, що основні фонди є невід'ємною і особливо важливою частиною будь-якого підприємства, без яких неможливо здійснення господарської діяльності.

Здійснено аналіз ефективності використання основних фондів Українського інституту експертизи сортів рослин та проведено аналіз залежності ефективності діяльності Українського інституту експертизи сортів рослин від того, наскільки повно та раціонально використовуються основні засоби виробництва.

Встановлено залежність поліпшення структури основних фондів та зростання ефективності виробництва і показника фондоддачі, зниження собівартості, збільшення грошових накопичень. Інструментарій управління основними засобами повинен включати прийоми та засоби управлінського впливу, що забезпечують темпи відтворення, формують оптимальну структуру основних фондів і дозволить спрямувати ефективно організований процес використання основних фондів на забезпечення виробництва конкурентоспроможної продукції у необхідному обсязі.

Виділено фактори, що впливають і змінюють структуру основних фондів. Визначено основні шляхи поліпшення структури основних фондів пунктів досліджень Українського інституту експертизи сортів рослин.

Доведено, що саме від забезпеченості Українського інституту експертизи сортів рослин матеріально-технічною базою, а саме основними виробничими ресурсами, залежить збалансованість розвитку за всіма напрямками його діяльності.

The article defines the economic meaning of the concept of "fixed assets", examines the tasks and importance of a strategic approach in the management and reproduction of fixed assets.

As a result of the study, it was proven that fixed assets are an integral and particularly important part of any enterprise, without which it is impossible to carry out economic activity.

An analysis of the effectiveness of the use of fixed assets of the Ukrainian Institute for Plant Variety Examination was carried out, and an analysis of the dependence of the activity of the Ukrainian Institute for Plant Variety Examination on how fully and rationally the main means of production are used was carried out.

The dependence of the improvement of the structure of fixed assets and the growth of production efficiency and the rate of capital return, the reduction of the cost price, and the increase of monetary accumulations have been established. Timely technologically rearm production, introduction of more productive and economic equipment will provide an opportunity to obtain better results. That is, the management of fixed assets mainly boils down to ensuring a timely increase in their use.

The fixed assets management toolkit should include techniques and means of managerial influence that ensure reproduction rates, form the optimal structure of fixed assets and allow to direct the effectively organized process of using fixed assets to ensure the production of competitive products in the required volume.

Factors affecting and changing the structure of fixed assets are highlighted. The main ways of improving the structure of the fixed assets of the branches of the Ukrainian Institute for Plant Variety Examination have been determined.

It has been proven that the balanced development in all areas of its activity depends on the supply of the Ukrainian Institute for Plant Variety Examination with the material and technical base, namely, the main production resources.

According to the results of the conducted research, it was established that during the period under investigation the financial and economic activity of the Ukrainian Institute for Plant Variety Examination was stable and the real production potential of the institute is at a satisfactory level and has a tendency to increasing.

Ключові слова: основні фонди, структура основних фондів, фондоддача, фондомісткість, фондоозброєність, коефіцієнт реальної вартості основних виробничих засобів, використання та оновлення основних засобів.

Key words: fixed assets, structure of fixed assets, productivity, capital return, capital capacity, fundamental armament, coefficient of the real cost of the main means of production, use and renewal of fixed assets.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

На сьогоднішній день в умовах повномасштабної агресії РФ в Україні промисловість і аграрний сектор економіки зазнали значних утрат і руйнувань. Низка підприємств у зонах бойових дій та окупації зупинилася, велику кількість виробничих потужностей зруйновано або пошкоджено, ускладнено доступ підприємств до ресурсів і сировини, ринків збуту. На значній частині земель неможливим є проведення сільськогосподарської діяльності. Діяльність аграрних підприємств нашої держави відбувається в умовах обмеженості основних виробничих фондів. Це пов'язане як з моральним так і з матеріальним старінням наявних в господарстві фондів, а також відсутності повноцінних джерел їх оновлення, низьким рівнем інвестиційних процесів. Істотний вплив на ефективність виробництва в аграрному секторі

є забезпеченість виробничими ресурсами сільськогосподарських підприємств.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Дослідженню питань обліку та управління основними фондами в сільськогосподарських підприємствах присвячені роботи багатьох українських учених. Незважаючи на численні наукові та практичні досягнення, значну кількість наукових робіт, залишається актуальною проблема оптимізації використання основних виробничих засобів за умови недостатнього інвестування та нестачі власних фінансових ресурсів. Тож, проблема визначення ефективності використання основних фондів виробництва займає визначальне місце в дослідженнях таких сучасних вчених-економістів і фахівців таких як О.І. Карінцева, Л.Г. Мельник [1],

Д. Г. Нога [2], О.В. Коваленко, І.В. Громова В. [3], Ф. В. Горбонос, Г.В. Черевко, Н.Ф. Павленчик, А.О. Павленчик [4], К.О. Орошан, М.А. Кухта [5], С.Ф. Покропивний [6] та інші.

МЕТА СТАТТІ

Метою даної статті є аналіз стану та ефективності використання основних виробничих фондів в Українському інституті експертизи сортів рослин (далі — УІЕСР) та розробка стратегічних напрямів її підвищення. Відповідно до поставленої мети передбачається виконання завдань таких як вивчення теоретичних основ економічної ефективності використання основних засобів підприємств аграрного сектору; здійснення аналізу ефективності використання основних фондів; розробка конкретних стратегічних напрямів підвищення ефективності використання основних фондів УІЕСР.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Основні засоби є важливою умовою функціонування суб'єкта господарювання, тому бухгалтерський облік повинний забезпечувати систему управління якісною інформацією для подальшого вирішення проблем ефективного та раціонального їх використання. Саме обсяг основних засобів дає підстави судити про розмір підприємства, його можливості та перспективи розвитку [7].

В умовах динамічного розвитку селекційних досягнень за кордоном і в Україні та швидкої інтеграції економіки в світову економіку необхідно адекватно реагувати на зміни, що відбуваються у внутрішньому та зовнішньому середовищах. Це передбачає здійснення постійного моніторингу та коригування пріоритетів розвитку УІЕСР. Управління ресурсами УІЕСР з метою підвищення ефективності інноваційного розвитку системи охорони прав на сорти рослин та посилення його конкурентних позицій на національному і міжнародному рівнях потребує впровадження в діяльність установи системи діагностики процесу формування та функціонування основних фондів (далі — ОФ), що дозволить розробити новий підхід до забезпечення їх діяльності оптимальним обсягом і структурою ресурсів. Використання інструментарію діагностики в системі управління ОФ повинно спиратися на відповідні методичні засади щодо цієї проблеми, а також на практичну діяльність вітчизняних і зарубіжних подібних науково-дослідних установ, спрямованих на застосування найбільш дієвих методів управління.

На нашу думку, ОФ УІЕСР варто розглядати як сукупність найбільш важливих, що включають: земельні ділянки; будівлі, споруди та передавальні пристрої; машини та обладнання; транспортні засоби; інструменти, прилади, інвентар (меблі); та нематеріальних ресурсів, що забезпечують його наукову та господарську діяльність, дають змогу створювати, впроваджувати та реалізовувати конкурентоспроможний процес польових і лабораторних досліджень з науково-технічної експертизи сортів рослин в Україні, а також проведення ділянкового (грунтового) та лабораторного сортового контролю, забезпечувати ефективне виробництво сільськогосподарської продукції (з вирівнювальних посівів).

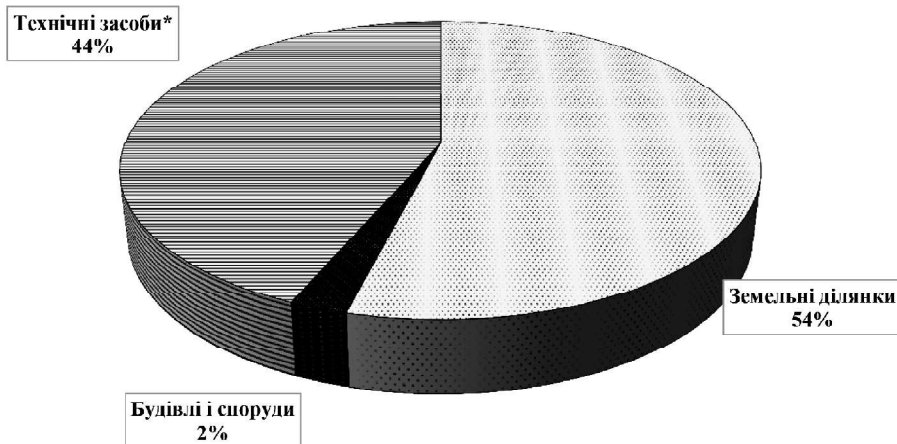
Внаслідок реформування державної системи охорони прав на сорти рослин у 2011—2012 роках, земельні ресурси фактично були передані ДП "Центр сертифікації та експертизи насіння і садивного матеріалу", залишивши УІЕСР без земельних ділянок, необхідних для проведення кваліфікаційної експертизи сортів рослин. На підставі Наказів Мінагрополітики: № 3 від 08.01.2019 р. та № 73 від 17.02.2018 р. "Про деякі питання реорганізації державних сортодослідних станцій" частина земельних ділянок і майна передано УІЕСР та здійснення комплекс заходів по їх оформленню і реєстрації. Впродовж 2016 -2023 рр. в УІЕСР у повному обсязі сформовані земельні ділянки площею 3092,49 га та повноцінно функціонують 27 пунктів досліджень в різних кліматичних зонах.

За результатами аналізу структури ОФ встановлено, що станом на 01.01.2024 р. земельні ділянки складають 54 %, технічні засоби — 44%, будівлі і споруди — 2% до загальної вартості основних фондів. (Рис. 1).

Структуру ОФ можна охарактеризувати як співвідношення між окремими видами ОФ. Вона показує яку відсоткову частку займає той чи інший вид (група) ОФ у загальному їх обсязі, у загальній їх вартості.

Для оцінки стану та руху ОФ УІЕСР використано дані бухгалтерського обліку за 2019 — 2023 роки (Табл. 1).

З наведених даних видно, що балансова вартість основних виробничих засобів постійно збільшується. Так у 2019 році вона становила 193,5 млн грн, а на кінець 2023 року — 283,0 млн грн Також у 2023 році значно зросли показники залишкової вартості основних виробничих фондів та вартість майна підприємства порівняно з показниками 2022 року. В 2022 році залишкова вартість основних виробничих фондів складала 183,7 млн грн, у 2023 році — 214,5 млн грн, а вартість майна УІЕСР у 2022 році стано-

* Технічні засоби — машини і обладнання, транспортні засоби, інструмент, виробничий інвентар, господарський інвентар, інші основні фонди.

Рис. 1. Структура ОФ УІЕСР станом на 01.01.2024 року

вила 250,4 млн грн, а в 2023 році — 307,1 грн Зростання балансової вартості, вартості майна підприємства та залишкової вартості ОФ відбувалося за рахунок передання основних засобів на баланс УІЕСР, оформлення земельних ділянок, придбання нової техніки, обладнання, будівель, тощо. Прослідковується стала тенденція до збільшення таких показників, як сума зносу основних засобів, вартість уведених основних виробничих засобів та вартість виведених основних виробничих засобів. Так у 2019 році вони становили 44,8 млн грн, 7,4 млн грн, 3,0 млн грн, а у 2023 році — 68,5 млн грн, 57,6 млн грн, та 18,7 млн грн відповідно. Але слід зауважити, що у 2022 році показники вартості уведених основних виробничих фондів та вар-

тості виведення основних виробничих фондів були значно нижчі ніж у попередні роки, що обумовлено наслідками повномасштабного вторгнення російської федерації на територію України. Аналіз результатів економічної діяльності УІЕСР показав, впродовж досліджуваного періоду спостерігалось зростання собівартості виробленої продукції. Так у 2019 році собівартість виробленої продукції становила 8,7 млн грн, у 2020 році — 15,1 млн грн, у 2021 році — 10,6 млн грн, у 2022 році — 8,9 млн грн, а у 2023 році — 23,5 млн грн Значне збільшення собівартості виробленої продукції зумовлено такими факторами: підвищенням закупівельних цін на паливо-мастильні матеріали, засоби захисту рослин, на добрива, витратні матеріали та запасні частини до сільськогосподарської техніки та рівня мінімальної заробітної плати. Збільшення собівартості виробленої продукції не призвело до зменшення прибутку від реалізації продукції. Так у 2019 році прибуток від реалізації продукції становив 5,7 млн грн, у 2020 році — 18,4 млн грн, у 2021 році — 19,4 млн грн, у 2023 році — 19,1 млн грн

Важливе значення має аналіз руху та технічного стану основних фондів В УІЕСР, який проводиться за такими показниками: коефіцієнт зносу ОФ, коефіцієнт придатності ОФ, коефіцієнт оновлення ОФ, коефіцієнт вибуття ОФ, коефіцієнт приросту ОФ та коефіцієнт реальної вартості ОФ.

Оцінка стану та руху ОФ за результатами діяльності УІЕСР з 2019 по 2023 роки наведена у таблиці 2.

Як видно із розрахунків коефіцієнт реальної вартості основних виробничих засобів у майні УІЕСР та його філій протягом досліджуваного періоду коливається у межах 0,66 — 0,73 і не сягає критичної позначки (0,2—0,3). Це дає змогу зробити висновок про те, що реальний виробничий потенціал інституту та його філій не є низьким і не потребує коштів для виправлення становища, а навпаки має тенденцію до збільшення.

Згідно проведеного аналізу можна зробити висновок, що коефіцієнт зносу основних засобів протягом досліджуваного періоду знаходився в межах від 0,23 у 2019 році

Таблиця 1. Показники використання основних фондів УІЕСР у 2019—2023 роках

Показник	2019	2020	2021	2022	2023
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>
Балансова вартість основних виробничих засобів, млн грн	193,5	220,3	240,3	244,2	283,0
Собівартість виробленої продукції, млн грн	8,7	15,1	10,6	8,9	23,5
Середньооблікова чисельність, чол.	671	690	671	716	652
Залишкова вартість основних виробничих засобів, млн грн	148,7	170,6	185,1	183,7	214,5
Вартість майна підприємства, млн грн	225,8	240,8	254,3	250,4	307,1
Сума зносу основних виробничих засобів, млн грн	44,8	49,7	55,2	60,5	68,5
Вартість уведених основних виробничих засобів, млн грн	7,4	37,1	35,0	8,1	57,6
Вартість виведених основних виробничих засобів, млн грн	3,0	10,6	2,1	4,2	18,7
Прибуток від реалізації продукції, млн грн	5,7	18,4	19,4	12,4	19,1
Сума реалізації продукції, млн грн	14,5	33,6	30,0	21,3	42,58

Джерело: складено автором за даними бухгалтерського обліку УІЕСР.

Таблиця 2. Оцінка стану та руху основних фондів УІЕСР

№ з/п	Показник	Рік				
		2019	2020	2021	2022	2023
1	2	3	4	5	6	7
1	Коефіцієнт реальної вартості ОЗ	0,66	0,71	0,73	0,73	0,70
2	Коефіцієнт зносу ОЗ	0,23	0,23	0,23	0,25	0,24
3	Коефіцієнт придатності ОЗ	0,77	0,77	0,77	0,75	0,76
4	Коефіцієнт оновлення ОЗ	0,04	0,17	0,15	0,03	0,20
5	Коефіцієнт вибуття ОЗ	0,02	0,05	0,01	0,02	0,07
6	Коефіцієнт приросту ОЗ	0,02	0,12	0,14	0,02	0,14

Джерело: складено автором за даними бухгалтерського обліку УІЕСР.

Таблиця 3. Оцінка ефективності використання основних фондів

№ з/п	Показник	Рік				
		2019	2020	2021	2022	2023
1	2	3	4	5	6	7
1	Фондомісткість, грн	22,24	14,59	22,67	27,44	12,04
2	Фондоозброєність, тис. грн	0,29	0,32	0,36	0,35	0,43
3	Фондовіддача, грн	0,04	0,07	0,04	0,04	0,08
4	Рентабельність, %	2,95	8,35	8,07	5,08	6,75

Джерело: складено автором за даними бухгалтерського обліку УІЕСР.

до 0,25 у 2022 році і зменшився у 2023 році на 0,01 та склав 0,24 що є прийнятним для діяльності підприємства. Як видно із таблиці, коефіцієнт придатності основних засобів протягом 2019—2022 років знизився з 0,77 до 0,75, але у 2023 році зріс на 0,01 і становить 0,076. Таким чином, збільшення коефіцієнта придатності пов'язане зі зменшенням коефіцієнта зносу, що вважається позитивним явищем, оскільки характеризує збільшення темпів оновлення основних засобів. Це свідчить про те, що УІЕСР поступово змінює старі засоби на нові, що позитивно відображається на обсягах виробництва продукції.

Також не менш важливим фактором, який впливає на зменшення коефіцієнту зносу є введення в експлуатацію основних засобів та їх модернізація. З наведених даних видно, що значення коефіцієнтів оновлення, вибуття та приросту основних засобів у 2022 році значно знизилися, порівняно з попередніми періодами, і становили: 0,03, 0,02 0,02 відповідно. Але за результатами діяльності УІЕСР у 2023 році вище вказані коефіцієнти значно зросли і складають: коефіцієнт оновлення основних засобів — 0,20, коефіцієнт вибуття основних засобів — 0,07, коефіцієнт приросту основних засобів — 0,14. Отже можна зробити

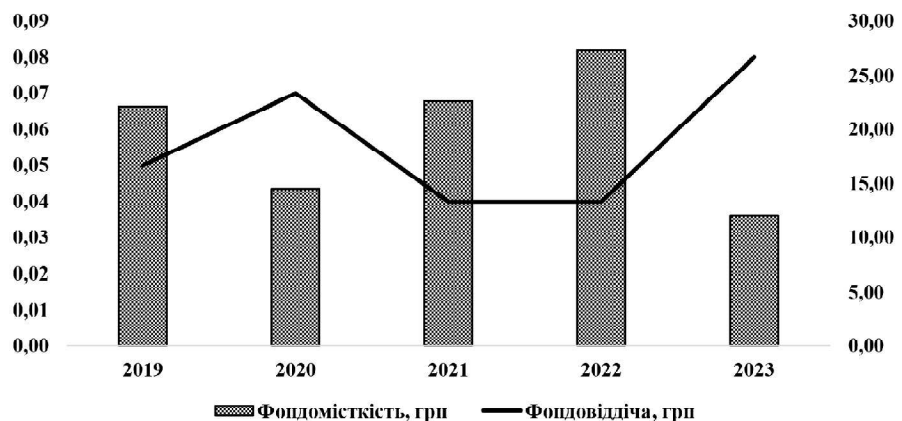
висновок, що у 2023 році в УІЕСР дещо поліпшилася ситуація за станом основних фондів і покращився їх рух. Підтвердженням покращення цих показників стало зменшення коефіцієнту зносу і збільшення коефіцієнту придатності, оновлення та приросту.

Одним із важливих напрямків підвищення ефективності виробництва є поліпшення використання основних фондів. До показників, які характеризують ефективність використання основних засобів, належать: фондовіддача, фондомісткість, фондоозброєність та рентабельність основних фондів (Табл. 3).

Ефективність вкладення коштів в основні фонди відображає показник фондовіддачі. Він показує скільки гривень продукції одержує підприємство з однієї гривні наявних функціонуючих основних фондів. Так у 2019 році на 1 гривню основних засобів було вироблено продукції на 0,04 грн, у 2020 році — на 0,07 грн, у 2021 та 2022 роках — на 0,04 грн відповідно, а у 2023 році коефіцієнт фондовіддачі збільшився у два рази і склав 0,08 грн.

З наведених даних видно, що показник фондомісткості, який характеризує забезпеченість підприємства основними фондами, протягом досліджуваного періоду зазнавав значних коливань, так у 2019 році він становив 22,24 грн на 1 гривню продукції, у 2020 році — 14,59 грн, у 2021 році — 22,67 грн, у 2022 році — 27,44 грн, а у 2023 році показник значно знизився і складає 12,04 грн, що на 10,2 грн менше ніж у 2019 році.

За стабільного функціонування підприємства фондовіддача повинна підвищуватися, а фондомісткість знижуватися. Показники фондовіддачі та фондомісткості ОФ в динаміці за 2019—2023 показано на рисунку (Рис. 2).

Рис. 2. Показники фондомісткості та фондовіддачі ОФ у 2019—2023 роках

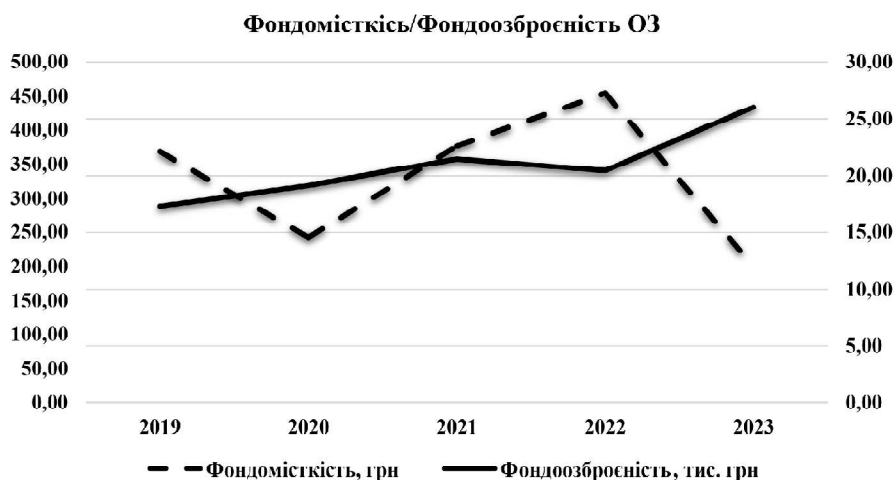

Рис. 3. Показники фондомісткості та фондоозброєності основних фондів у 2019–2023 роках

Значною мірою на показники фондомісткості і фондівіддачі вплинув показник фондоозброєності, який за у 2019 році становив — 0,29 тис. грн, у 2020 році — 0,32 тис. грн, — у 2021 році — 0,36 тис. грн, у 2022 році — 0,34 тис. грн. У 2023 році показник фондоозброєності збільшився на 0,09 тис. грн і становить — 0,43 тис. грн на 1 працівника. Показник фондоозброєності застосовується для більш детальної характеристики ступеня забезпеченості праці робітників. Чим більше його значення, тим більша вартість основних фондів і тим більше об'єм виробництва. Показники фондомісткості і фондоозброєності ОФ показано на рисунку (Рис. 3).

Рентабельність основних засобів у 2023 році дещо збільшилася порівняно з 2022 роком і становить 6,75%, але не перевищила показники 2020 — 2021 років, що становили: 8,35% та 8,07% відповідно. Низька рентабельність зумовлена зниженням закупівельних цін на вироблену продукцію та збільшенням собівартості виробленої продукції, за рахунок підвищення цін на паливно-мастильні матеріали, електроенергію, на запасні частини та ремонт техніки і обладнання, а також збільшення мінімальної заробітної плати тощо.

Переважає кількість наявної техніки, яку використовують пункти досліджень для закладання польових дослідів з врахуванням всіх технологічних операцій (підготовка ґрунту — сівба — догляд — збирання дослідних ділянок) експлуатується понад 20 років, морально та технічно застаріла і потребує заміни та оновлення. Для забезпечення діяльності філій по проведенню кваліфікаційної експертизи сортів рослин важливе значення має наявність сільськогосподарської техніки і агрегатів для обробітку ґрунту, сівби і збирання врожаю.

В УІЕСР важливого значення набуває система організації сортовипробування, за якої

окремі її складові з часом трансформуються кількісно і якісно відповідно до досягнень науково-технічного прогресу й організаційно-економічних заходів. За цих умов розвиток установи вимагає наявності та структурованої збалансованості матеріально-технічної бази, яка б відповідала світовим стандартам та сучасним вимогам щодо новітніх технологій.

Недостатній рівень фінансування галузі науки, недосконале правове забезпе-

чення, застаріла матеріально-технічна база, несприятливий інвестиційний клімат негативно впливають на розвиток системи науки в Україні, тому діяльність державних наукових установ в тому числі і УІЕСР зосереджена, зокрема, на отриманні додаткових коштів для функціонування і розвитку. Формування дохідної частини бюджету УІЕСР (спеціального фонду) значною мірою залежить від реалізації вирощеної продукції на вирівнювальних посівах.

ВИСНОВКИ

За результатами проведених досліджень встановлено, що протягом періоду, що досліджувався, фінансово-господарська діяльність УІЕСР була стабільною і реальний виробничий потенціал інституту знаходиться на задовільному рівні та має тенденцію до збільшення. Проте вказують такі показники руху та технічного стану основних фондів, як коефіцієнт реальної вартості основних фондів, що знаходиться у межах 0,66—0,73 і значно перевищує критичні позначки. Позитивним явищем, що характеризує збільшення темпів оновлення основних фондів є збільшення коефіцієнту придатності, оновлення та приросту який пов'язаний зі зменшенням коефіцієнту зносу основних фондів. Також на стабільну діяльність вказують фондівіддача та фондомісткість, так протягом останніх років показники фондомісткості знижувалися, а показник фондівіддачі збільшувалися.

Було визначено, що на успішне управління основними фондами УІЕСР впливають багато чинників як зовнішнього так і внутрішнього характеру. Тож, своєчасна розробка стратегічного підходу в пунктах досліджень сприятиме вирішенню комплексу основних завдань щодо підвищення ефективності виробничо-

господарської діяльності УІЕСР. Інструментарій управління основними засобами повинен включати прийоми та засоби управлінського впливу, що забезпечують темпи відтворення, формують оптимальну структуру основних фондів і дозволить спрямувати ефективно організований процес використання основних фондів на забезпечення виробництва конкурентоспроможної продукції у необхідному обсязі. Саме тому необхідно не тільки модернізувати, а й максимально ефективно використовувати власні основні фонди. Своєчасне технічно переозброєне виробництво, впровадження більш продуктивної та економічної техніки забезпечить можливість отримати кращі результати. Тобто управління основними фондами переважно зводиться до того, щоб забезпечити своєчасне підвищення їх використання.

Література:

1. Економічна сутність та відтворення основних фондів. О.І. Карінцева та ін. Економіка і бізнес: підручник за ред. д.е.н., проф. А.Г. Мельника, д.е.н., проф. О.І. Карінцевої. Суми: Університетська книга, 2021. С. 104—113.
2. Нога Д.Г. Аналіз стану та ефективності використання основних виробничих фондів аграрних підприємств. Продуктивність агропромислового виробництва. Науково-практичний збірник (економічні науки). НДІ "Укראгропромпродуктивність". 2020. С. 38—46. URL: <https://uaprp.in.ua/wp-content/uploads/2021/04/31.pdf> (дата звернення 25.01.2024 р.).
3. Коваленко О. В., Громова І. В. Напрями підвищення ефективності використання основних фондів підприємства. Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2014. Вип. №7. С. 20—27. URL: https://old-zdia.znu.edu.ua/gazeta/evzdia_7_020.pdf (дата звернення 26.01.2024).
4. Горбонос Ф.В., Черевко Г.В., Павленчик Н.Ф., Павленчик А.О. Економіка підприємств: підручник / Горбонос Ф.В. [та ін.]. Київ: Знання, 2010, 463 с.
5. Орошан Т.А., Кухта Т.О. Дослідження ефективності використання основних фондів. Агросвіт. 2019. №4. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/4_2019/8.pdf (дата звернення 26.01.2024 р.).
6. Економіка підприємств: підручник / за ред. С.Ф. Покропивного К.: КНЕУ, 2006. 528 с.
7. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 "Основні засоби": Наказ Міністерства фінансів України від 27.04.2000 № 92. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text (дата звернення 25.01.2024 р.).
8. Домаскіна М. А., Крачковська А. С. Ефективність використання основних фондів аграрних підприємств Миколаївської області. Агросвіт. 2013. №3. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/3_2013/12.pdf (дата звернення 25.01.2024 р.).
9. Юрчишена Л. В., Волинець С. М., Аналіз ефективності використання основних засобів на підприємстві. Ефективна економіка. 2011. № 8. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=668> (дата звернення 26.01.2024).

References:

1. Karintseva, O.I. (2021), *Ekonomika i biznes: pidruchnyk*, [Economics and business: a textbook], University Book, Sumy, Ukraine.
 2. Noha, D.H. (2020), "Analysis of the state and efficiency of the use of the main productive assets of agricultural enterprises", *Produktyvnist' ahro-promysloвого vyrobnytstva. Naukovo-praktychnyy zbirnyk (ekonomichni nauky)*. NDI "Ukrahro-promproduktyvnist'", pp. 38—46.
 3. Kovalenko, O. V. and Gromova, I. V. (2014), "Directions for improving the efficiency of the use of fixed assets of the enterprise". *Ekonomichnyy visnyk Zaporiz'koyi derzhavnoyi inzhenernoyi akademiyi*, vol. 7, pp. 20 — 27.
 4. Gorbonos, F.V., Cherevko, G.V., Pavlenchuk, N.F. and Pavlenchuk, A.O. (2010), *Ekonomika pidpryyemstv* [Business economics], Znannia, Kyiv, Ukraine.
 5. Oroshan, T.A. and Kukhta, T.O. (2019), "Study of the effectiveness of the use of fixed assets", *Ahrosvit*, [Online] vol. 4, available at: http://www.agrosvit.info/pdf/4_2019/8.pdf (accessed 26 January 2024).
 6. Pokropyvny, S. F. (2006), *Ekonomika pidpryyemstv* [Business economics], KNEU, Kyiv, Ukraine.
 7. Ministry of Finance of Ukraine (2000), Order "On the approval of the National regulation (standard) of accounting 7 "Fixed assets", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text> (Accessed 25 January 2024).
 8. Domaskina, M. A. and Krachkovska, A. C. (2013), "Effectiveness of using fixed assets of agricultural enterprises of the Mykolaiv region", *Ahrosvit*, [Online] vol. 3, available at: http://www.agrosvit.info/pdf/3_2013/12.pdf (accessed 25 January 2024).
 9. Yurchishena, L. V. and Volynets, S. M., (2011), "Analysis of the efficiency of the use of fixed assets at the enterprise", *Efektivna ekonomika*, [Online], vol. 8, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=668> (accessed 26 January 2024).
- Стаття надійшла до редакції 02.05.2024 р.